

ХРОНІКА КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ у грудні 2020 року

(оглядова довідка за матеріалами преси, інтернету та неопублікованими документами)

Загальні питання

Національний круглий стіл на тему «Мистецтво» пройшов 3 грудня у Полтавському художньому музеї імені Миколи Ярошенка. Він є сьомим, заключним із циклу таких дискусійних заходів, що відбувалися в різних містах за ініціативи Міністерства культури та інформаційної політики України і були присвячені культурі діалогу, історії, мові, щастю, релігії, екології. Наскрізними темами обговорення у Полтаві стали єдність нації, ментальний спротив російській агресії та пошук і просування позитивних світоглядних цінностей. До дискусії долучилися, зокрема – міністр культури та інформаційної політики України О. Ткаченко, критик і публіцист К. Дорошенко, генеральний директор Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків К. Чуєва, художня керівниця *Kyiv Symphony Orchestra* Л. Морозова, керівниця Дослідницької платформи *PinchukArtCentre* К. Малих, генеральний директор Львівської національної галереї мистецтв Т. Возняк, художник, директор Одеського художнього музею О. Ройтбурд, засновник артцентру «Я галерея» П. Гудімов, автор і редактор телеканалу *ATR* Г. Бекірова. Онлайн-трансляція заходу була доступна для всіх охочих.

17 грудня відбувся ІХ Форум розвитку громадянського суспільства під темою «Імунітет до ілюзій». Він пройшов у форматі всеукраїнського марафону, який об'єднав комунікативні майданчики в усіх обласних центрах країни та Криму. Захід відкрив своїм виступом міністр культури та інформаційної політики України О. Ткаченко. Більш як три сотні учасників мали змогу поділитися досвідом реалізації різноманітних проєктів та отримати нові знання під час майстер-класів, тренінгів і презентацій. Дискусії, зокрема, стосувалися соціального замовлення, особливостей співпраці громадського сектору, влади та бізнесу, проблем висвітлення роботи громадських організацій у медіа. Організатор форуму – Ініціативний центр сприяння активності та розвитку громадського почину «Єднання».

Комітет з присудження Премії Кабінету Міністрів України імені Лесі Українки за літературно-мистецькі твори для дітей та юнацтва визначив лауреатів 2020 року. Перемогу здобули: Дара Корній (М. Замойська) за книги «Чарівні істоти

українського міфу. Духи природи», «Чарівні істоти українського міфу. Домашні духи», «Чарівні істоти українського міфу. Духи-шкідники» (номінація «Літературні твори для дітей та юнацтва»); К. Рейда за художнє оформлення книги «Байки Езопа» у переказі О. Виженка (номінація «Художнє оформлення книжок для дітей та юнацтва»); вистава «Снігова королева» за Г. К. Андерсеном Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка (номінація «Театральні вистави для дітей та юнацтва»); художній фільм «Пекельна Хоругва, або Різдво Козацьке» М. Кострова за казкою О. Власюка, відомого як Сашко Лірник (номінація «Кінотвори для дітей та юнацтва»).

11 грудня у столичному Центральному будинку офіцерів Збройних сил України відбулося нагородження лауреатів премії імені Богдана Хмельницького за найкраще висвітлення військової тематики у творах літератури та мистецтва. Премією відзначено: В. Макеєва (роман «Вірний присязі»), Ю. Кобзаренка (пісня «Мужні слова»), О. Янчука (фільм «Таємний щоденник Симона Петлюри»), О. Гай-Курило посмертно (буклет із репродукціями «Під знаменом Волі»), колектив постановників та виконавців Харківського національного академічного театру опери та балету імені Миколи Лисенка – диригента В. Гаркушу, режисера А. Калояна, головного художника Н. Швець, хормейстера О. Чернікіна, акторів О. Лапіна та В. Козлова (опера П. Чайковського «Мазепа»). До складу комітету з визначення переможців премії увійшли представники Міністерства культури та інформаційної політики України, Міністерства оборони України, Національної спілки письменників України, Національної спілки журналістів України та інших творчих спілок.

У Чернівцях вручено Міжнародну літературно-мистецьку премію імені Ольги Кобилянської, яка присуджується за найкращий літературний, художній або публіцистичний твір, наукову розвідку про життєдіяльність сучасної жінки в Україні, її становище в суспільстві. Нагороду здобули: член Національної спілки художників України А. Фурлет (номінація «Живопис») та професор Бухарестського університету І. Ребошак (номінація «Пропаганда української культури у світі»). Премію засновано редакцією газети «Буковинське віче» та Готельним комплексом «Буковина».

Премією інтернет-видання «Українська правда» за активну громадянську позицію відзначено українського письменника С. Жадана. Переможців визначала голосуванням редакція сайту разом із Клубом читачів та *Editors club*.

Мультифункціональна платформа «Гіпермаркет культури» випустила навчальний відеокурс з менеджменту культури від кращих фахівців галузі. Він складається з п'яти сюжетів за участі співзасновника мережі кінотеатрів «Планета Кіно» Д. Деркача («Сервіс як основа довготривалих відносин»), генеральної директорки Мистецького арсеналу О. Островської-Лютої («Як керувати державною інституцією в умовах кризи»), заступниці директора з розвитку Одеського художнього музею О. Ковальчук («10 кроків до сталості, доступні кожному музею»), культурної менеджерки О. Балашової («Чому колаборації важливі?»), генерального директора Українського інституту В. Шейка («Чи можна оцифрувати державну інституцію?»). Проєкт «Гіпермаркет культу-

ри», спрямований на підтримку та діджиталізацію культурної сфери, реалізується фахівцями *Port.agency* за підтримки Європейського Союзу за програмою «Дім Європи».

Вшанування пам'яті

46-й річниці від дня народження загиблого оперного співака, Героя України Василя Сліпака присвячено музичний діалог «Україна – Європа», який відбувся 21 грудня в іменній великій залі Василя Сліпака Національної музичної академії імені П. І. Чайковського. У концерті «Музичний вектор: Брюссель – Київ – Париж» звучали твори французьких і українських композиторів у виконанні Національного ансамблю солістів «Київська камерата», скрипальки Б. Півненко та солістки Вищої школи музики у Лозанні (Швейцарія) О. Хмари. Також 18 грудня у приміщенні «Ярміз» столичного Центру реабілітації та реадaptaції учасників АТО та ООС було представлено макет артскверу імені Василя Сліпака, який облаштують неподалік Андріївського узвозу. У заході, який організувала ГО «Музичний батальйон», взяли участь брат Василя – Орест Сліпак, голова Українського інституту національної пам'яті А. Дробович та творча група документального фільму «Арія, перервана кулею».

7 грудня на честь 120-річчя з дня народження видатної української художниці Катерини Білокур директор Вишгородського історико-культурного заповідника В. Литовченко та н. а. України О. Сумська влаштували акцію пам'яті мисткині в її рідному селі Богданівка, що на Київщині. Учасники заходу «Рідна Катерина Білокур» відвідали Меморіальний музей-садибу художниці, а в Яготинському державному історичному музеї, де зберігаються її оригінальні роботи, долучилися до презентації колекції суконь «Рідна» від О. Сумської, в основу якої лягли мотиви картин К. Білокур. Показ дебютної колекції дизайнерки пройшов також у столичному Національному музеї українського народного декоративного мистецтва. У барвистому вбранні з квітковими принтами вийшли на подіум директорка Вишгородського історико-культурного заповідника В. Литовченко, шеф-редакторка журналу *Viva!* І. Слабошпицька, психолог Н. Холоденко, співачки Ніна і Тоня Матвієнко, гімнастка Г. Різатдінова, актриса О. Жураківська, телеведучі С. Єгорова, М. Горобець, Н. Матвєєва, Л. Ребрик та інші.

26 грудня у Дніпрі вперше проведено церемоніал вшанування загиблих героїв «Шануй та Пам'ятай», розроблений разом із американською організацією *Honor and Remember*. Він включає забіг пам'яті та урочисте вручення іменних прапорів родинам полеглих героїв.

Культура й ООС

Героїзму учасників АТО присвячено тематичні виставки: «Нам є що захищати, нам є що берегти» – фотографії військової журналістки А. Чапали (Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського); «Герої серед нас» – роботи фотографів-волонтерів (Конгрес-центр Сумського державного

університету); «Фронтові замальовки» – картини учасниці бойових дій С. Логущ, створені на дошках із ящиків для набоїв (Музей національно-визвольної боротьби Тернопільщини).

Регіональна культурна політика

13–20 грудня у Львові пройшли Дні їдишу та міжкультурного діалогу. Програму сформували дискусії та обговорення на теми збереження історичної спадщини, ревіталізації єврейської дільниці у середмісті та порозуміння культур. У форматі онлайн-трансляцій учасникам показали фільм про колишню єврейську дільницю, виставку-перформанс «Тіні Кракідалів», спектакль «Шмонсес діалоги» (Театр на Вугільній), прогулянки Львовом та презентацію брошури про синагогу Якоб Гланцер Шул. Під час зустрічей відбулися включення з Канади, Ізраїлю, Нідерландів, Києва та Одеси. Захід організовано Львівським товариством єврейської культури ім. Шолом-Алейхема за підтримки Українського культурного фонду та сприяння Львівської міської влади.

18 грудня у львівському палаці Гната Хоткевича презентовано перший поверх молодіжної галереї «ХотАртХол», де експонуватимуть мистецькі дебюти. Проект реалізовано за підтримки Українського культурного фонду та ГО «Львівський культурний центр». Автором візуальної концепції галереї є архітектор-дизайнер В. Шидей.

21 грудня у Вінниці відкрито новий простір-студію «Піч» від мистецького об'єднання *Plai*. Для різноманітних культурних подій тут створено майданчик для вистав, майстер-класів та кінопоказів, музичну студію та експозиційну зону. Презентація закладу відбулася у форматі онлайн і складалася з виставки живопису О. Нікітюка «Ефемерність ефемерності», концерту та діджитал-спектаклю від куратора «ГогольFest» А. Палатного.

Черговий туристичний сенсорний центр встановлено біля Полтавського академічного обласного українського музично-драматичного театру імені М. В. Гоголя. Його головне меню містить мапу з пам'ятками архітектури, актуальні анонси культурних подій, концертів і виставок у місті. Наразі у Полтаві чотири таких інформаційних кіоски, а в області півтора десятка.

Театр

3 грудня у столичному Національному академічному театрі оперети відбулася камерна церемонія нагородження переможців III Всеукраїнського театрального фестивалю-премії «ГРА», яка транслювалася у *Facebook* та на *YouTube*. Цього року володарями театральної премії стали всі дванадцять вистав, що вийшли у фінал. У номінації «Найкраща драматична вистава» нагороджено: «Альбатроси» за п'єсою Ф. Строппель «З життя корисних копалин» (Київський академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра), «Енеїда XXI» В. Ченського (Одеський академічний український музично-драматичний театр ім. В. Василька), «Пер Гюнт» Г. Ібсена (Сумський національний академічний театр драми і музичної комедії імені М. С. Щепкіна). У номінації «Найкраща вистава камерної сцени» відзначено: «Ласкаво просимо до пекла» В. Зу-

єва (Київський національний академічний Молодий театр), «Лимерівна» П. Мирного (Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка у Києві), «Любов» М. Миколайчика (Київський академічний театр «Золоті ворота»). «Найкращими музичними виставами» названо «La Traviata» Дж. Верді (Одеський національний академічний театр опери і балету) та «Любов до трьох апельсинів» С. Прокоф'єва (Харківський національний академічний театр опери та балету імені Миколи Лисенка). У номінації «Найкраща експериментально-пошукова вистава» перемогу здобули «Дванадцята ніч, або Що захочете» В. Шекспіра у сучасній обробці (Івано-Франківський національний академічний драматичний театр імені Івана Франка) та «Сімейний альбом» М. Спіацці (Київський академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра). Нагороду «Найкраща вистава для дітей» отримали «Аліса» за твором Л. Керрола (Перший академічний український театр для дітей та юнацтва у Львові) та «На хвили» Ю. Ран (Полтавський академічний обласний театр ляльок). Переможець у номінації «Найкраща хореографічна балетна пластична вистава» не визначався. Засновником та організатором фестивалю є Національна спілка театральних діячів України.

1–3 грудня в Артцентрі ім. Івана Козловського Київського національного академічного театру оперети та Театрі «Глибина» пройшов «Фестиваль драматургії Любові і Бобра», організований порталом сучасної української драматургії «УкрДрамаХаб» за сприяння Мистецького об'єднання «Сучасна драматургія UA». У програмі заходу – читання п'єс для дорослих і дітей сучасних українських авторів, серед яких: Л. Лягушонкова, К. Пенькова, Л. Тимошенко, О. Гриценко, О. Савченко, А. Бондаренко. До фестивалю долучилися театральні режисери А. Романов, А. Горянська, І. Матіїв, В. Космідайло та Я. Безсмертна. На сцені можна було побачити таких акторів столичних театрів як Р. Ясіновський, Д. Олійник, А. Поліщук.

3 і 4 грудня у Київському академічному театрі «Золоті ворота» в режимі онлайн відбувся IV Міжнародний Конгрес «Театр крокує Європою». Під час панельних дискусій європейські та українські представники театральної сфери обговорили шляхи подолання культурної кризи в умовах пандемії. У рамках події також пройшли покази вистав «Тату, ти мене любив?» Д. Богославського (Київський академічний театр «Золоті ворота») та «Сімейний альбом» М. Спіацці (Київський муніципальний академічний театр ляльок на лівому березі Дніпра). Проєкт реалізується Департаментом культури Київської міської державної адміністрації у партнерстві з Київським академічним театром драми та комедії на лівому березі Дніпра. Інформаційними партнерами конгресу виступили Національна спілка театральних діячів України та платформа *Open Theatre*.

10 і 11 грудня у Київському академічному театрі опери і балету для дітей та юнацтва в рамках музичного проєкту «Український диптих» прозвучали маловідомі твори українських композиторів Д. Бортнянського, М. Лисенка, М. Аркаса, С. Людкевича, К. Стеценка, Б. Лятошинського, М. Вериківського, К. Данькевича та Г. Майбороди. У концерті, який поєднав музику та сучасну поезію, взяли участь диригент В. Кожухар, хормейстер А. Масленнікова, соліст

Національної опери України В. Дитюк, солісти Київської опери, а також поети Ю. Іздрик, А. Полежака, І. Ельтек, Д. Лазуткін у музичному супроводі О. Боголюбова, Л. Фецака та О. Мартинюка.

14 грудня у Харкові презентовано новий багатожанровий театр «БаЗа», створений за підтримки Українського культурного фонду та Культурного центру Харківського національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. У рамках пресконференції було представлено чотири проекти театру: Триб'ют-шоу «РіздвоJAZZ», яке глядачі мали можливість побачити 25 грудня; «Гранд піано шоу» – спільний проект з а. України Г. Сет'яна та Молодіжного оркестру «Слобожанський»; мюзикл «XX століття. Найкраще»; виставу-фентезі для всієї родини «Хроніки Нарнії».

Прем'єри вистав показали, зокрема, такі столичні театри: «Сірано де Бержерак» за мотивами однойменного твору Е. Ростана (Національний академічний драматичний театр ім. І. Франка у Києві); «Містерія туманного Альбіону» на музику британських композиторів (Національний академічний театр оперети); «Торішний сніг» за п'єсою О. Миколайчука-Низовця «Зніміть з небес офіціанта, або Навіщо нам торішний сніг» (Національний центр театрального мистецтва імені Леся Курбаса); «Flower boom» за п'єсою «Ліки від ревнощів» Н. Коломієць (академічний театр «Колесо»); «Імітація» за романом Івана Франка «Для домашнього вогнища» (академічний драматичний театр на Подолі); «Хлібне перемир'я» за однойменною п'єсою С. Жадана (академічний театр драми і комедії на лівому березі Дніпра); «Привид з обладунку» за класичними манга Масамуне Сіро (драматичний театр на Печерську); «До кого приходять Святий Миколай» за твором О. Каретник «Тільки диво» (академічний театр юного глядача на Липках); «Попелюшка. Новорічний бал» І. Федірка за казкою Ш. Перро (академічний театр ляльок); «Казка про музичну Ялинку» Д. Драпіковського (муніципальний академічний театр ляльок на лівому березі Дніпра); «Таргани» за твором Я. Гловацького у перекладі з польської О. Ірванця (театр «Золоті ворота»).

Свої прем'єри поставили й інші театри України: «Гра» за п'єсою Б. Срблянович «Сімейні історії» (Львівський національний академічний український драматичний театр ім. М. Заньковецької); «Образ речей» Н. Лабуте (Львівський академічний духовний театр «Воскресіння»); балет «Лускунчик» за казкою Е. Гофмана (Одеський національний академічний театр опери та балету); «Саша, винеси сміття» за п'єсою Н. Ворожбит (Дніпровський академічний театр драми та комедії); «На початку і наприкінці часів, або Баба Пріся» за п'єсою П. Ар'є (Мукачівський драматичний театр на Закарпатті); «Мойсей» за мотивами поеми І. Франка (Харківський театр для дітей та юнацтва); «Габріель» за п'єсою М. Лоранс (Чернівецький академічний обласний український музично-драматичний театр ім. О. Кобилянської); «Саронська квітка, або Інша сторона гріха» за творами Лесі Українки «На полі крові» і «Йоганна, жінка Хусова» (Чернігівський обласний академічний український музично-драматичний театр ім. Т. Шевченка); «Леді у лавандовому» за новелою В. Д. Локка (Полтавський академічний обласний театр ляльок).

18 грудня у львівській Галереї сценографії в межах проєкту «СценоГ-РАФ» пройшов кінопоказ документального фільму Д. Гірної про головного художника Львівського національного академічного українського драматичного театру ім. М. Заньковецької Мирона Кипріяна.

Музика

31 грудня в Андріївській церкві у Києві, а також онлайн відбулася світова прем'єра невідомих досі симфоній українського композитора М. Березовського, віднайдених диригентом К. Карабицем у Національному архіві Парижа. Симфонії прозвучали у виконанні Національного камерного ансамблю «Київські солісти» під керівництвом К. Карабиця. Організаторами концерту «#Березовський275» виступили Міністерство культури та інформаційної політики України й Державне агентство з питань мистецтв та мистецької освіти.

4 грудня Український інститут провів онлайн-презентацію музичної антології камерної музики «Київський авангард». До збірки партитур та партій увійшов творчий доробок композиторів-шістдесятників Л. Грабовського, В. Годзяцького, В. Губи та В. Загорцева. У презентації взяв участь музикознавець Ю. Чекан. Темою його виступу стала історія розвитку композиторських шкіл в Україні та місце вітчизняної музики в європейському та світовому контексті.

18 грудня в концертному залі столичного Національного центру ділового та культурного співробітництва «Український дім» презентовано міжнародний мистецький проєкт «Повернемо “Щедрику” українське громадянство». Організатори присвятили його 30-річчю Незалежності України. Відома мелодія пролунала українською, англійською, французькою та арабською мовами. У планах концерт і запис альбому з понад двадцятьма варіантами виконання композиції. Автор проєкту – диригент, н. а. України Г. Макаренко. А 26 грудня у сесійній залі Кам'янець-Подільського на Хмельниччині було представлено раритетну платівку «Щедрика» 1922 року. На ній відома колядка звучить у виконанні Українського національного хору під проводом диригента О. Кошиця. Унікальний експонат придбав для України просвітянин і меценат, автор і куратор проєкту «Кам'янецькі ноти і крила «Щедрика» А. Паладійчук. Захід проведено Кам'янець-Подільським об'єднанням Товариства «Просвіта» імені Тараса Шевченка за підтримки низки громадських інституцій, навчальних закладів та міської влади.

4 грудня у Львівській національній філармонії імені Мирослава Скорика відбувся другий концерт у рамках проєкту «Диригенти. Українською». Цього разу Академічний симфонічний оркестр Львівської національної філармонії виступив під керівництвом молодого львівського диригента І. Муравйова. Програма складалася з «Української сюїти» М. Колесси, «Гафнерівської» симфонії В. А. Моцарта та Третього фортепіанного концерту П. Чайковського. Упродовж концертного сезону філармонії симфонічний оркестр виступатиме під орудою молодих диригентів зі Львова, Києва, Харкова, Одеси, Тернополя та Хмельницького.

У грудні в Україні тривали «Польсько-українські музичні діалоги», що реалізується за підтримки Інституту Адама Міцкевича (Польща). 4 грудня в Одесі та 11 грудня у Львові відлунали два симфонічні концерти, складені з творів знакових польських і українських композиторів. Зокрема відбулася світова прем'єра композиції українського композитора і піаніста О. Родіна «Після прочитання Лавкрафта» для струнних. Представлено також твори галицького композитора і піаніста Т. Маєрського (1888–1963) і сучасного українського композитора І. Щербакова. Незмінним диригентом проєкту виступив Р. Ревакович.

29 листопада, 11 і 23 грудня у Львівському органному залі презентовано «Симфонічні прем'єри» у виконанні *Ukrainian Festival Orchestra* під орудою І. Остаповича. До концертів увійшли маловідомі твори українських композиторів Р. Придаткевича, Р. Сімовича, С. Туркевич, С. Людкевича, А. Рудницького, адаптовані для сучасного виконання з рукописів. Проєкт організовано ГО *Collegium* за підтримки Українського культурного фонду.

16–18 грудня на сцені Львівської національної філармонії прозвучали три концерти до 250-річчя Людвіга ван Бетховена: «Beethoven & Trio» у виконанні Н. Пілатюка, А. Полуденного та Р. Лопатинського; «Beethoven 250» у виконанні А. Чайковського, Т. Кухара, М. Римара та ін.; «Beethoven 250 & Emperor» у виконанні творчого тандему – піаністки К. Тітової, Академічного симфонічного оркестру філармонії та польського диригента В. Козловського.

25 грудня Міжнародний музичний проєкт «Різдво з Борткевичем» об'єднав у *Zoom* виконавців та дослідників творчості композитора з різних куточків світу. До онлайн-події долучилися музиканти з восьми країн, зокрема України: Т. Якубов (скрипка), З. Алмаші (віолончель), І. Ушаньова-Рудько (сопрано) та струнний квінтет «Натхнення» у складі Х. Школки, К. Цись, Н. Мачоган, О. Гуменюк і Д. Грушина. Під час зустрічі було презентовано стартову версію сайту, присвяченого С. Борткевичу. Його створено в рамках проєкту «Борткевич в Україні» за підтримки Українського культурного фонду.

11 грудня у Вінниці нагороджено лауреатів Всеукраїнської премії імені Миколи Леонтовича: львівського композитора О. Мануляка, Академічний хор імені В'ячеслава Палкіна Харківської обласної філармонії та хор Вінницького фахового коледжу мистецтв ім. М. Д. Леонтовича.

1–4 грудня у курортному Трускавці на Львівщині відбувся III Міжнародний конкурс вокалістів «Пам'яті Мусліма Магомаєва». Виступи учасників змагання транслювалися у режимі онлайн. Серед переможців: В. Мельник, А. Поважна (1 місце), І. Поважний, Н. Чірка (2 місце), Є. Рахманін, М. Гара, П. Грищенко (3 місце). Премію за найкраще виконання пісні «Дивлюсь я на небо...» з репертуару М. Магомаєва отримав соліст Тернопільської обласної філармонії А. Оленін. Організаторами заходу традиційно виступили н. а. України, голова азербайджанського культурного фонду імені Мусліма Магомаєва Г. Аббасов та телеведуча, журналістка Н. Кудряшова.

4–6 грудня у Львові, Києві, Тернополі, Рівному та польському Перемишлі пройшов XX Міжнародний фестиваль сучасної імпровізаційної музики *Jazz Bez* під гаслом «Двадцятий і живий!». Його програма містила концерти за участі

музикантів із України, Польщі, США та Нігерії, а також майстер-класи гри на інструментах та уроки джазу для молоді.

22 грудня в режимі онлайн відбулася церемонія нагородження щорічної премії метал музики *The Best Ukrainian Metal Act 2020*. Найкращим українським метал гуртом стали *IGNEA*. Ця номінація визначалась глядацьким голосуванням. Найкращий метал альбом року *The Realms of Fire and Death* також належить колективу *IGNEA*. А найкращим метал відео визнано кліп «Сад» гурту «Покруч» (режисер Є. Петрусенко).

10 грудня музичний портал *Rap.ua* презентував короткометражну стрічку «Казка про», до якої увійшло п'ять мультфільмів із піснями українських виконавців *Alina Pash* і *Zbaraski*, *Fo Sho*, *НКНКТ* і *Alex Pervukhin*, *Freel* і *Otoy*. Треки висвітлюють такі важливі для сучасного суспільства теми, як толерантність, жорстокість, занепад культури, відсутність активної позиції, інформаційні фейки.

Візуальні мистецтва

Лауреатом Мистецької премії імені Казимира Малевича за внесок у розвиток сучасного мистецтва став художник і фотограф Саша Курмаз. У вересні-листопаді 2021 року він матиме мистецьку резиденцію в Центрі сучасного мистецтва «Замок Уяздовський» у Варшаві, що стало можливим завдяки підтримці Українського інституту та Інституту Адама Міцкевича (Польща). Спеціальну відзнаку «За проривний концепт» від Києво-Могилянської бізнес-школи отримав А. Достилев. Митець матиме можливість організувати власну виставку у приміщенні Школи.

2–20 грудня на платформі *Pangram* пройшов Міжнародний фотографічний ярмарок *PHOTO KYIV 2020*. У рамках події було презентовано роботи авторів з України, Німеччини, Франції, Іспанії, Швейцарії, Польщі та Бельгії, а також віртуальні стенди галерей: *Apart11*, *5.6*, *Maria Claudia Réseau d'Art*, *NewNow Gallery*, Київська Школа Фотографії, *МУРН*, *MSG ART SPACE*, *ABRAMOVYCH.ART*, Карась Галерея. Крім того, до програми *PHOTO KYIV 2020* увійшло два спецпроекти, присвячені темі жінок у мистецтві та творчості українського фотографа В. Марущенка, лекції, дискусії, презентації фотокниг.

1–24 грудня у просторі столичного артцентру *Closer* тривав восьмий сезон лекторію про мистецтво «Образ» від кураторського об'єднання *OK Projects*. Він проходив у форматі онлайн за підтримки Українського культурного фонду. До розмови було запрошено українських художників Я. Малащука, Є. Анцигіна, Д. Кузьмич, Н. Карабіновича, В. Петрову, Е. Парвулеска, О. Єльцина та Ю. Єфанова. Учасники проєкту розповіли про художні практики таких сучасних митців як Є. Самборський, Ю. Єфанов, Є. Белорусець, С. Братков, А. Щербина, С. Долгий, В. Кохан. У межах восьмого сезону «Образу» також було розпочато новий курс лекцій «Культурний менеджмент у часи змін».

14 грудня презентовано віртуальну виставку на тему Чорнобиля *ARTEFACT: CHOrnobl*. У проєкті взяло участь більш як півсотні митців, які засобами сучасного мистецтва переосмислюють чорнобильську трагедію. Серед експонатів – переведені у 3D-формат твори відомих українських художни-

ків: «Чорнобильська Лекаха» М. Примаченко, пророчі картини І. Марчука, фоторобота А. Савадова. Виставка *ARTEFACT: CHOrnobył*, створена за підтримки Українського культурного фонду й Міністерства культури та інформаційної політики України, вже отримала високу експертну оцінку на міжнародному фестивалі медіамистецтва *MADATAC* в Іспанії.

3–4 грудня у столичному Центрі сучасного мистецтва М17 відбувся перший фестиваль *VR* мистецтва *Virtualité*. Подію у форматі виставки організовано Французьким інститутом в Україні в рамках міжнародного свята цифрових культур «Цифровий листопад». Було представлено вісім стрічок французьких і українських *VR*-художників, зокрема, фільм А. Стулій «Бабин Яр. Віртуальний спогад», який пропонує історичну реконструкцію цього жахливого злочину.

3 грудня в рамках проєкту «Зазираючи у вікна» Українська асоціація професійних фотографів і ГО «Мапа реновації» створили інсталяцію «Будинок, що спить», присвячену річниці від дня народження українського поета, філософа і богослова Г. Сковороди. Фасад закинutoї сто двадцятирічної столичної будівлі «Кам'яниці з драконами» було перетворено на галерею унікальних архівних портретів українців у традиційному одязі, які належать авторству вітчизняного фотографа І. Карпова. Архівні світлини для виставки надали Шосткинський міський краєзнавчий музей (Сумська обл.) та Національний літературно-меморіальний музей Г. С. Сковороди (с. Сковородинівка на Харківщині). Мета проєкту – популяризація творчості українських фотографів та привернення уваги суспільства до проблеми занепаду історичних будівель.

У Києві також експонувалися виставки: «Різдво, казки та чудернацькі звірі» – картини О. Фурси (Музей-майстерня Івана Кавалерідзе); *M17 Sculpture Prize* – 12 конкурсних проєктів номінантів на здобуття скульптурної премії *M17 Sculpture Prize* (Центр сучасного мистецтва «М17»); «Грязне» – живопис та фотографії А. Саєнка («Dymchuk Gallery»); *Semi Life* – живопис Д. Саліванова («The Naked Room»); «Не смішно» – картини І. Ісупова («Voloshyn Gallery»); «Іпостасі Олександра Сухоліта. Скульптура. Графіка. Живопис» – експозиція творів митця (Аукційний дім «Золотий Перетин»); *MUST HAVE* – твори А. Криволапа, О. Ройтбурда, А. Савадова, І. Чичкана та інших сучасних художників («Mironova Foundation»).

У селі Нерубайське на Одещині зареєстровано новий рекорд – «Найбільший підземний артпростір у катакомбах». 6 грудня відповідний сертифікат творцям проєкту вручила керівник Національного реєстру рекордів України Л. Ветрова. Довжина галереї сягає 75 метрів. Для неї місцеві художники створили спеціальні пейзажні картини, які світяться у темряві, та інсталяції «Сад чудес».

У містах України розгорнуто виставки: «Захід – Схід разом» – картини українських митців, присвячені пам'яті художника О. Микити (Львівський палац мистецтв); «Різдво» – сучасні роботи українських іконописців (галерея «Iconart» у Львові); «Вишивальники» – живопис зі фрагментами вишивки О. Казнох (львівська галерея «Зелена канапа»); «Наодинці» – картини Т. Табаки (Закарпатський музей народної архітектури та побуту); до 75-річчя скульптора В. Олашина (Художня галерея «Ужгород»); «Різдвяні передзвони» – різножан-

рові роботи з. м. н. т. Н. Гудилко, об'єднані темами колядування, свят Меланки та Василя (Сумський обласний художній музей ім. Н. Онацького); «Життя з ароматом кави» – живопис А. Старчик, «Кольорові історії» – ілюстративна графіка А. Черненко (Сумська міська галерея); «Живопис як медитація» – картини О. Сабадін із індустріальної серії (Краматорський художній музей); «Третій вимір» – живописні полотна та інсталювані 3D-рельєфи (Хмельницький обласний художній музей).

У Києві на фасаді Національної академії наук України відкрито одразу дві меморіальні дошки українським письменникам, діячам національного руху опору 1960–1970 рр., лауреатам Національної премії України імені Тараса Шевченка – В. Стусу та І. Світличному. Автор проєкту – скульптор В. Маркуш. Також на Голосіївському проспекті столиці встановлено пам'ятну дошку на честь композитора, фольклориста, засновника та керівника етнографічного гурту «Гомін», лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка Л. Яценка.

На Байковому кладовищі у Києві встановлено пам'ятник першому космонавту незалежної України Леоніду Каденюку. Автором монумента став н. х. України А. Гайдамака. Скульптор – н. х. України В. Шолудько.

У столиці біля входу до кавового дому «London» відкрито двадцять восьми бронзову мініскульптурку «Обличчя Києва» туристичного проєкту «Шукай!». Скульптор Ю. Білявський присвятив її правобережній частині міста, що подібна своїми контурами на профіль людського обличчя. Нові атракції у формі бронзових мініскульптур з'явилися також у Дніпрі. Своєрідними символами міста стали: «Печиво “Дніпро”», «Залікова книжка студента», «Дніпровський трамвай» та «Фанат “Дніпра”». А у Львові встановлено зменшену модель Національного академічного театру опери та балету ім. С. Крушельницької у виконанні скульптора В. Одрехівського. Поряд розташовано таблицю, яка містить інформацію про театр українською та англійською мовами, а також шрифтом Брайля.

11 грудня у Львові на будівлі Фабрики Повидла відкрито банер із масштабним мистецьким твором художниці О. Субач, переможниці закритого конкурсу *Banner Art*. Робота під назвою «Місце для» символізує початок будівництва *Jam Factory Art Center* і залишатиметься на фасаді фабрики до моменту відкриття мистецького центру.

Кіномистецтво. Кіновідеопрокат

7–13 грудня у київському Будинку кіно пройшов XXVII Міжнародний фестиваль анімаційних фільмів «КРОК – 2020: у рідній гавані». Глядачі мали можливість безплатно відвідати покази, майстер-класи та інші акції, зокрема, спеціальну програму, присвячену сторіччю видатного італійського кіносценариста Тоніно Гуерри. Цього року вперше окремі покази відбулися на незвичній локації – #МузейНаПоштовій площі, куди гостинно запросив усіх охочих історико-культурний туристичний центр «Річкова Брама Києва». Конкурсна програма фестивалю увібрала близько сотні фільмів із двадцяти країн. Серед чле-

нів міжнародного журі була українська письменниця І. Роздобудько. Один із Гранпрі конкурсу було присуджено стрічці «Хазяєчка» українського режисера О. Бубнова. А спеціальний приз журі отримав С. Коваль за фільм «Прізвисьце в кишені». Фестиваль проведено за підтримки Державного агентства України з питань кіно та засновників КРОКу – Міністерства культури та інформаційної політики України й Національної спілки кінематографістів України.

16 грудня в режимі онлайн відкрито третій сезон конкурсу *PITCH UA*. Проект має на меті сприяти створенню якісного контенту для телеканалів, кінотеатрів та вебресурсів, що демонструє єдність України в її різноманітності та надихає історіями про сильних людей. Цього року *PITCH UA* фокусується на чотирьох тематичних блоках: «Я відчуваю зміни: реформуючи Україну», «Об'єднуючи Україну: єдність у різноманітності», «Медіа мають значення», «Російськомовний контент: з'єднати роз'єдане». Організатором конкурсу виступила українська консалтингова компанія *Media Resources Management* разом із Міністерством культури та інформаційної політики України за підтримки проекту *Transformation Communications Activity*.

17 грудня у столичному Національному центрі Олександра Довженка в рамках циклу музичних кіноперформансів «Коло Дзиги» відбулася українська прем'єра реставрованої версії німого фільму Ю. Блешинського «*Polonia Restituta*» (Польська республіка, 1928). Спеціально для цієї події український гурт «Сон Сови» створив саундтрек до картини, який наживо виконав під час показу.

16–18 грудня мережа кінотеатрів КП «Київкінофільм» провела у столиці власний фестиваль «Київ. Із кінематографом у серці». Його програму склали зустрічі з митцями, лекторій та українські фільми, де головними персонажами є Київ та кияни. Зокрема відбулися покази документальних стрічок «Місто, яке зникає» В. Придувалова (кінотеатр «Київська Русь»), «Дім архітектора Городецького» В. Романовського (Польща), а також лекція киевознавця С. Цалика «Вертинський: Київ і кіно» (кінотеатр «Ліра»).

24–26 грудня у Житомирському фаховому коледжі культури і мистецтв імені Івана Огієнка за підтримки Департаменту культури, молоді та спорту Житомирської ОДА в режимі онлайн пройшов V Фестиваль-конкурс екранних мистецтв «Пілігрим». Цього року захід було присвячено міжнародному Дню кіно та 125-річчю з дня першого фільмопоказу братів Луї та Огюста Люм'єрів. Гранпрі конкурсу здобули: «Магазинчик» О. Онуфрієва («Екранні твори») та «Місто Лева» С. Ковалю («Анімаційні твори»). Рейтинг фотоконкурсу очолили Д. Савченко (номінація «Професіонали»), Н. Дроздовський (номінація «Студенти») та Ю. Локтікова (номінація «Аматори»).

Національний онлайн-кінотеатр *sweet.tv*, маркетинг агенція *WhyNot? Enot* та вебстудія *Vintage* провели кампанію «Битва блогерів». Її головним завданням було підтримати український кінематограф в умовах кризи і привернути увагу до проекту дубляжу голлівудських фільмів українською мовою «Hollywood українською» від *sweet.tv*. В рамках акції більш як три десятки блогерів рекламували бренд *sweet.tv*, пропонуючи своїй аудиторії підтримати українське кіно.

Частину коштів із кожного підключення до сервісу компанія спрямувала у власний Фонд розвитку українського кіно і телебачення – ФРУКТ, який створила для фінансування нових вітчизняних кінопроектів.

У широкий український прокат вийшли фільми «Мати Апостолів» З. Буадзе, «Пофарбоване пташеня» В. Маргула, «Безславні кріпаки» Р. Перфільєва, «Мій дідусь – Дід Мороз» С. Шляхтюка, «Казка старого мельника» О. Ітигілова, документальні стрічки «Ваш Василь» О. Авшарова та С. Рудюк, «ЮКІ» В. Мули, «Веронські скарби» С. Ліщинської. Відбулася також телепрем'єра серіалу «Роман з детективом» А. Чеботарьової та О. Тараненко (телеканал «Україна»).

3–9 грудня у столичному кінотеатрі «Жовтень» та 3 грудня в кінотеатрах мережі «Планета Кіно» у Києві, Одесі, Харкові, Дніпрі та Сумах відбулася прем'єра документального фільму О. Калчугіної «Ау» про дітей з аутизмом. Стрічку створено Міжнародним продюсерським центром «Фор-Пост» за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України.

Музейна справа. Охорона культурної спадщини

12 грудня у Києві після одинадцяти років реставрації урочисто відкрито Андріївську церкву. З цієї нагоди в її стінах пролунав концерт барокової музики у виконанні *New Era Orchestra*. У форматі онлайн-трансляції пролунали твори А. Вівальді, Й. С. Баха, М. Березовського та Д. Бортнянського. Щонеділі та на свята в Андріївській церкві відбуватимуться богослужіння, а в інші дні вона працюватиме як музей. У храмі повністю відновлено живописні полотна, ікони, єдиний в світі повністю збережений іконостас, створений за кресленням Ф. Б. Растреллі, а також ліпнину і підлогу архітектурної пам'ятки. Крім того, для людей з вадами зору створено тактильні гіпсові елементи оздоблення церкви.

21 грудня у Львові в історичній будівлі «Чорна кам'яниця» на площі Ринок відкрито експозицію Музею історії Львова. В єдиному музейному просторі, умовно розділеному поверхами та тематичними зонами на певні історичні періоди, представлено майже 800-літню історію міста, яку презентують близько 750 автентичних пам'яток із тридцяти фондів збірок Львівського історичного музею. Для кожного такого розділу створено спеціальні мультимедійні стенди, що містять деталізовані описи, фотографії, карти. Серед експонатів чимало раритетів, пов'язаних зі Львовом та учасниками його творення, зокрема: символічні ключі від міста, печатка магістрату, інавгураційні ланцюги президента та мера, макет ренесансної ратуші, цехові відзнаки, королівські грамоти, стародруки, продукція монетного двору, роботи скульпторів, малярів, ювелірів, меморіальні речі тощо.

У рамках проєкту «Дерев'яне мереживо Чернігова» місцевий телеканал «Дитинець» разом із волонтерами відзняв два десятки відеоісторій про найцікавіші зразки дерев'яної архітектури Чернігова. Одним із ключових напрямів діяльності ініціативи є реставрація мережива старовинних дерев'яних будинків.

Збереження та охорона нематеріальної культурної спадщини

14 грудня в Українському центрі культурних досліджень у Києві відбулась IV Всеукраїнська конференція «Імплементация конвенції про охорону нематеріальної культурної спадщини: підсумки та перспективи» за участі заступниці міністра культури та інформаційної політики України з питань європейської інтеграції С. Фоменко та начальниці головного управління охорони культурної спадщини Директорату культурної спадщини Міністерства культури та інформаційної політики України Ю. Нечипоренко. В онлайн та офлайн форматі виступили спікери конференції з доповідями щодо найкращих практик та програм з охорони, збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини. У рамках заходу також відбулося нагородження лауреатів премії за збереження та охорону нематеріальної культурної спадщини, якими стали проєкт «Живий музей» та його кураторка, директорка Одеського обласного центру української культури В. Вітос та проєкт «НепрOSTі листи» та його куратор, директор Макарівського історико-краєзнавчого музею В. Гедз.

22 грудня на підтримку внесення елемента «Культура приготування борщу» до переліку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО було проведено кулінарне змагання з приготування найкращого борщу, яке модерував шеф-кухар Є. Клопотенко. В акції взяли участь міністр культури та інформаційної політики О. Ткаченко, віцепрем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції О. Стефанішина, міністр розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства І. Петрашко та міністр захисту довкілля та природних ресурсів Р. Абрамовський.

Експозиційна та виставкова діяльність музеїв

17 грудня у Національному музеї у Львові імені Андрея Шептицького презентовано виставку «Модест Сосенко. Фрагменти: до монументального», присвячену 145-річчю від дня народження та 100-річчю від дати смерті М. Сосенка. У чотирьох залах музею зібрано близько сотні робіт художника. В експозиції можна побачити унікальні твори митця, архівні матеріали, світлини вцілілих розписів, підготовчі проєкти до іконостасів та окремі образи автора. Більшість робіт досі не було експоновано. Деякі пам'ятки М. Сосенка зберігаються у Львівському музеї історії релігії, в Митрополичих палатах при соборі Святого Юра та у приватних колекціях. Архівні матеріали надала Львівська національна бібліотека України імені В. Стефаника. Подія такого масштабу – це перша спроба познайомити широку глядацьку аудиторію з творами художника-монументаліста в музейних залах.

Цього ж дня у столичному Музеї кіно Національного центру Олександра Довженка відкрито виставку «Польоти уві сні та наяву», що досліджує однойменну культову кінострічку Р. Балаяна та епоху, в яку вона створювалася. Експозицію насичено кінообразами та мультимедійними рішеннями. Серед них: відеомузична інсталяція «Шістдесяті» В. Тарасова; інсталяції художника А. Логова; живописні твори Л. Рапопорт, Т. Сільваші, В. Павлова і Т. Яблонської; документальні фотографії О. Ранчукова і Б. Градова й сучасні фотороботи

О. Сапонової та О. Степаньян; фрагменти документальних та художніх фільмів, знятих у Києві в 1970–1980 рр. Музейний проєкт утілено за підтримки Українського культурного фонду.

У столиці та областях відкрилися, зокрема, такі виставки: «Помічник, супутник, друг» – зображення тварин в українському мистецтві ХІХ – початку ХХ століть (Національний художній музей України у Києві); «Творча сила свободи. Ініціативи Майдану» – артефакти Національного музею Революції Гідності (Музей книги і друкарства України); «Дзвони та гармати» – ливарне мистецтво Галичини ХІV–ХІХ ст. (кам'яниця Корнякта Львівського історичного музею); «Лицарський портрет Атанасія Шептицького» – полотно другої половини ХVІІІ ст. (Національний музей у Львові імені Андрея Шептицького); «Час Різдва» – роботи львівських митців сакральної тематики (Центр Митрополита Андрія Шептицького у Львові); «Академік живопису Микола Семенович Самокиш» – до 160-річчя від дня народження художника (Харківський історичний музей імені М. Ф. Сумцова); «Час збирати» – роботи М. Шагала, С. Далі, В. Єрмілова, З. Серебрякової, Т. Яблонської та ін. з приватних колекцій (Музей сучасного мистецтва Одеси); «Мода в образотворчому мистецтві» – живопис та графіка із музейних фондів, «Memento mori: естетика смерті в образотворчому мистецтві» – живопис, графіка, скульптура художників ХVІІ–ХХІ ст. (Чернігівський обласний художній музей імені Григорія Галагана); «Слідами уличів через 1000 років» – матеріали археологічних досліджень укріплень уличів, «Непереможний рушник нації» – рушник, вишитий українками у сталінських таборах (Вінницький обласний краєзнавчий музей); «Воїни. Історія українського війська» – форма і зброя українських військових різних історичних епох (Запорізький обласний краєзнавчий музей); «Світ дитячої іграшки» – колекція історичних іграшок (Сумський обласний краєзнавчий музей); «Диво голографії: влада золота» – голографічні зображення орденів та предметів декоративно-ужиткового мистецтва (Миколаївський обласний художній музей ім. В. Верещагіна); «Мистецька нива Полтавщини першої половини ХХ століття» – живопис та графіка Б. М. Піаніди та П. М. Горобця (Полтавський художній музей ім. М. Ярошенка).

Діджиталізація музеїв

У Музеї історії Полтавської битви в рамках програми міської ради «Полтава туристична» запроваджено низку інноваційних технологій, серед яких: макет історичної баталії у доповненій реальності; сенсорний інформаційно-туристичний кіоск; експозиційний планшет для демонстрування історичних документів; 25 аудіогідів п'ятьма мовами; близько тридцяти *QR*-кодів в експозиції та на території музейного містечка.

Література

11–13 грудня у столичному Міжнародному центрі культури і мистецтв Федерації профспілок України під патронатом Державного комітету телебачення і радіомовлення України вперше пройшов Київський міжнародний книжковий артфестиваль *Kyiv Book Art Fest 2020*. У програмі – літературні читання за

участі провідних українських письменників, демонстрація суконь з принтами картин К. Білокур «Живописні княгині», святкування 20-річчя літературного конкурсу «Коронація слова» та церемонія нагородження переможців літературного конкурсу «Книга року ВВС 2020», яка транслювалася онлайн на сторінці *BBC News* Україна у *Facebook* та на каналі *YouTube*. До журі премії «Книга року ВВС» увійшли: професор Національного університету «Києво-Могилянська академія» В. Агєєва, радниця з питань культури ЄБРР С. Пиркало, головна редакторка *BBC News* Україна М. Шокало, телеведучий В. Карп'як та блогер В. Чепинога. Книгою року за версією *BBC* було названо роман «Юпак» ветерана АТО С. Лещенка (псевдонім *Saigon*). У номінації «Есеїстика» відзначено збірку О. Забужко «Планета Полин» (видавництво «Комора»). А премію «Дитяча книга року» отримав твір У. Чуби «Мед і Паштет – фантастичні вітрогони» (видавництво «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА»). Перемогу у конкурсі читацьких рецензій здобув В. Гудима за відгук на роман П. Яценка «Магнетизм».

27 грудня в ефірі телеканалу «Еспресо» відбулася онлайн-церемонія нагородження переможців ХХ Міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова» у номінації «Пісенна лірика». Премію присуджено: авторам збірок Б. Щеглюку («50 відтінків тепла») А. Листопад («Пісні з Донбасу»), Л. Мишура («Україна і родина – два крила»), В. Старченку («Пісні про невмируще»), а також авторам окремих ліричних творів О. Малаш («Крила на виріст»), Б. Гайворонській («Давай літати») та І. Гентошу («А я прошу»).

14–19 грудня в Києві пройшов III Мініфестиваль «Дні есеїстики», який транслювався на *Facebook*-сторінках Українського ПЕН та Києво-Могилянської Бізнес-Школи. У програмі: лекції за участі А. Любка, Д. Клочко, Ю. Макарова; дискусія «Есеїстика в сучасних медіа»; зустрічі з українськими та закордонними авторами-есеїстами. У рамках фестивалю відбулася церемонія нагородження переможців літературної Премії імені Юрія Шевельова. Цього року Премію отримав український філософ та есеїст Т. Лютий за книжку «Культура принад і спротиву». Також було вручено дві спеціальні відзнаки. Зокрема письменниці О. Забужко за книгу вибраної есеїстики «Планета Полин» (спеціальна відзнака Капітули за внесок у розвиток української есеїстики та промоцію спадщини Ю. Шевельова). Володарем спеціальної відзнаки UA: Радіо Культура, яка вручалася вперше, став письменник В. Махно зі збіркою есеїв «Уздовж океану на ровері». Премію імені Юрія Шевельова за художню та наукову українську есеїстику засновано у 2013 році Українським центром Міжнародного ПЕН-клубу, Києво-Могилянською Бізнес-Школою, видавництвом «Дух і Літера» та Українським науковим інститутом Гарвардського університету.

26 і 27 грудня в режимі онлайн відбувся фестиваль кримськотатарської літератури «Кримський інжир». Захід розпочався з обговорення на тему «Минуле заради майбутнього: як історії очевидців створюють культуру пам'яті». Серед спікерів, зокрема, історик, ведуча телеканалу «ATR» Г. Бекірова, історик і публіцист, засновник порталу «Історична правда» В. Кіпіані, журналіст, співзасновник проєкту *Mektüpler* Н. Фемі, журналіст, редактор проєкту *Tam?rlar* М. Халіл. Також складовими програми фестивалю стали: театральний перфор-

манс від Творчої майстерні А. Сеїтаблаєва, концерт джазової музики від Тріо Усеїна Бекірова та нагородження переможців літературного конкурсу «Кримський інжир 2020», у якому цього року взяло участь 125 авторів. Серед лауреатів, зокрема, кримчани, політ'язні В. Сірук (номінація «Поезія українською мовою про Крим») та С. Мустафаєв (номінація «Проза кримськотатарською мовою»).

Всеукраїнську літературну премію імені Василя Симоненка у 2020 році здобули А. Шийчук з Чернівців за збірку поезій «Кахлі» та А. Кичинський з Херсона за книгу поезій «Сотворіння цвіту». Премію заснували Черкаська обласна рада та облдержадміністрація за підтримки Національної спілки письменників України, Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка та Ліги українських меценатів з метою вшанування пам'яті поета-гуманіста В. Симоненка.

У Вінниці оголошено переможців Всеукраїнської літературно-мистецької премії імені Степана Руданського. Ними стали автори гумористичних і сатиричних творів М. Юрчишин (збірка «Нічний прибулда»), О. Вітенко (книги «У своїй Європі» і «Всяко жнеться») та С. Коваль (книга «ПереВибране»).

Нагороджено також лауреатів літературної премії *Ars Translationis* імені Миколи Лукаша від журналу «Всесвіт» – В. Мотрука (переклад із французької мови оповідань і новел Е. Золя, Т. Готьє, Е. Блемана) та В. Мельника (переклад із середньовічної латини аквітанської хроніки IX-XI ст. «Ангулемські аннали» і творів А. Неккама).

Проект підтримки дитячого читання «BaraBooka. Простір української дитячої книги» назвав найкращі дитячі, підліткові та родинні видання 2020 року. Зокрема у номінації «Вибір читачів» рейтинг очолила книжка Н. Мельниченко «Від Хрулів до Зюзюків». Також серед переможців: «Лімерики» та «Чудернацькі вірші» С. Дерманського (Поетичні книжки року), «Непосидючка, який любив бігати» О. Кешелі-Ісак (Дебют року в прозі), «Морськосвинський детектив» І. Андрусяка (Книжка року для читачів 7+), «Ключ до всіх дверей» О. Орлової (Книжка року для читачів 11+), «Залятий меч» В. Арєнєва (Книжка року для читачів 15+) та інші.

3 грудня у столичному Національному центрі Олександра Довженка з нагоди 100-річчя від дня народження австрійського поета Пауля Целана відбувся літературний вечір за участі С. Жадана та К. Калитко. У програмі – дискусія про життя і творчість П. Целана, поетичні читання та показ документального фільму «Анчель» австрійської режисерки С. Аюб.

1–18 грудня в ужгородській книгарні «Кобзар» проходила традиційна акція «Письменник за прилавком». З відвідувачами спілкувалися українські письменники А. Любка, С. Федака, М. Дочинець, А. Шолтес, Т. Літераті, П. Мідянка, М. Рошко, О. Гаврош та інші.

Культура та мистецтво для людей з інвалідністю

3–5 грудня в Україні тривав міжнародний онлайн-фестиваль інклюзивного мистецтва *Arts Access*. У межах події глядачі мали можливість подивитися

вітчизняні та міжнародні перформативні роботи за участі людей з інвалідністю. Україну на фестивалі було представлено двома проєктами – інклюзивною театральною виставою «Погляд», темою якої стали соціальні проблеми надмірної опіки та булінгу, та короткометражними документальними фільмами «Писанка-Мотанка» і «Диво для мами», створеними підлітками з вадами слуху у кіношколі «Кіноти». Обидва проєкти було реалізовано за підтримки Українського культурного фонду. У рамках фестивалю відбулися також професійні дискусії про доступність мистецтва за участі митців з інвалідністю, активістів і менеджерів культурних проєктів.

2 грудня у Києві втретє вручено нагороду [Відкриті двері] від ініціативи Доступно.UA. Нею відзначаються найкращі практики архітектурної доступності в Україні. Цього року серед переможців, які визнано безбар'єрними і зручними для всіх, київська Центральна районна бібліотека ім. П. Г. Тичини (номінація «Публічні простори») та столичний Музей у темряві «Третя після опівночі» (номінація «Ініціативи»).

29 грудня у львівському Центрі Довженка вокальна формація «Піккардійська терція» презентувала різдвяну «Казку на білих лапах». Разом із музикантами виступили талановиті незрячі діти зі всієї України, які виконали дев'ять нових пісень формації. Різдвяне дійство організував Львівський обласний осередок ВГО «Українська спілка інвалідів – УСІ». Кошти від продажу квитків буде спрямовано на благодійні проєкти, зокрема, публікацію дитячих книжок шрифтом Брайля та адаптацію нових фільмів для людей з вадами зору.

3 грудня у Миколаєві в рамках проєкту «Фестиваль-лабораторія інклюзивних мистецьких практик» відбулася прем'єра музично-хореографічної феєрії «Квітка Флімп» за мотивами казок В. Катаєва у виконанні артистів з інвалідністю.

Бібліотечна справа. Читання

23 грудня у прямому ефірі телеканалу «Еспресо» відбулася церемонія нагородження переможців книжкової премії «Експресо. Вибір читачів». У проєкті взяло участь близько 400 бібліотек по всій країні. Загалом за своїх літературних фаворитів проголосувало більш як дванадцять тисяч читачів – втричі більше, ніж минулого року. Найкращими книжковими новинками у 2020 році визнано: роман «Амадока» С. Андрухович (номінація «Література для дорослих»), «Колі я була лисицею» Т. Постанової (номінація «Література для дітей») та «Шпигунка з притулку “Артеміда”» Н. Довгопол (номінація «Література для підлітків»). Конкурс відбувся за підтримки ГО «Всеукраїнський демократичний форум».

За ініціативи Українського інституту книги, медіасервісу *MEGOGO* та агенції *Big Bangers* започатковано Всеукраїнську акцію «365 казок на ніч» для заохочення батьків читати дітям. 16 грудня перші дванадцять новорічних та різдвяних аудіоказок за творами вітчизняних авторів зазвучали голосами таких відомих українців як фронтмен гурту *O.Torvald* Ж. Галич, фронтвумен гурту «ОНУКА» Н. Жижченко, телеведучі Т. Калатай, О. Фреймут, В. Фролова й О. Педан, львівський репер Паліндром, вокалістка гурту «Тонка» О. Карась, за-

сновниця «Promim» К. Букшина та інших. Батьки та малеча мають можливість послухати казки українських письменників Г. Вдовиченко, І. Андрусяка, О. Луцевської, В. Нестайка, І. Малковича, Богдани та Дзвінки Матіяш, О. Ільченка, В. Савченко та М. Солтис-Смирнової. Крім того, Український інститут книги за підтримки порталу «БараБука», UA: Радіо Культура та продакшн-компанії *MEMO* запустив акцію «Почитай мені», спрямовану на популяризацію читання вголос дітям дошкільного та молодшого шкільного віку. У межах цієї ініціативи розроблено інтернет-ресурс «Читати вголос» із рекомендаціями батькам. На сайті розміщено матеріали про важливість та користь сімейних читань, психологічні аспекти впливу читання на дорослих та дітей, а також інтерактивні інструменти для спільного читання вголос. Акцію було підтримано рекламною кампанією у соціальній мережі *Facebook*.

Різними бібліотечними заходами відзначено такі ювілеї українських письменників як 180-річчя М. Старицького, 130-річчя М. Матієва-Мельника, 100-річчя С. Караванського, 100-річчя М. Руденка, 90-річчя лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка Р. Федоріва, 80-річчя І. Стасів-Калинець, а також 245-річчя англійської письменниці Д. Остін, 210-річчя французького письменника А. де Мюссе, 200-річчя російського поета А. Фета, 190-річчя українського та російського письменника Д. Мордовця, 155-річчя англійського письменника Р. Кіплінга.

Просвітництво

29 грудня на майдані Небесної сотні у Вінниці відкрито вуличну документальну виставку «Забуті жертви II Світової війни». Основою експозиції стали архівні документи, фото з приватних колекцій, спогади очевидців, які розповідають про трагічні долі 1800 пацієнтів Вінницької психіатричної лікарні та військовополонених табору «Шталаг № 329».

Аматорство

19 грудня на Софійській площі у Києві та онлайн відбувся святковий концерт класичної музики «Зимові дива». У ньому взяли участь вихованці чотирьох спеціалізованих музичних шкіл України – Київської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату імені Миколи Лисенка, Одеської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату імені професора Петра Столярського, Харківської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату та Львівської середньої спеціалізованої музичної школи-інтернату імені Соломії Крушельницької. Захід підтримали благодійний фонд «Відкрита музика міста» і Український культурний фонд.

25 грудня у форматі онлайн розпочався I Міжнародний конкурс джазових виконавців-аматорів *International Jazz Bridge 2021*, який триватиме до 23 лютого. Це перший проєкт благодійного фонду «Міжнародний музичний міст» і Київської муніципальної академії музики ім. Р. М. Глієра. Журі конкурсу очолив композитор, н. а. України О. Злотник.

Традиційний щорічний Всеукраїнський фестиваль юнацької патріотичної пісні «Героям Слава» пройшов у Золотоноші на Черкащині. Організатори створили у *Facebook* сторінку, де кожен учасник мав можливість розмістити два відеоролики із власним виконанням. До складу журі увійшли А. Гнатюк, Н. Мирвода, Г. Синьоок, Ю. Васильківський та Астрия. Лауреатів фестивалю було оголошено в режимі онлайн 6 грудня. Переможницями вокального конкурсу визнано юних столичних співачок М. Войтюк (молодша вікова категорія) та О. Дідик (старша вікова категорія). А приз глядацьких симпатій здобула восьмирічна В. Лисенко з Києва.

За підтримки Українського культурного фонду в рамках всеукраїнського освітнього проєкту документалістики «Осінь на Плутоні 2.0» 120 українських підлітків навчалися знімати документальне кіно. Діти взяли участь у майстер-класах від режисерів С. Брама та О. Анчел та створили 75 фільмів про своїх літніх родичів. Професійно змонтовані роботи опубліковано на *YouTube*-каналі проєкту. Метою ініціативи організатори називають створення додаткових шляхів для творчого розвитку підлітків з маленьких міст і сіл України.

Матеріал підготувала

Кобзаренко Л. П., провідний редактор
відділу наукового аналізу та
узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Формат 60x84/16. Умовн. друк. арк. 1,16. Б/т. Зам. 12. Безплатно

НБУ імені Ярослава Мудрого, Київ-1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12